

svojem času gotovo sad rodilo. Jaz sem že izurjen v parlamentarnem življenju, meni so znane vse dotične razmere, znani Vaši prijatelji in neprijatelji in njih načela. Stari vojak je vselej boljši boritelj kakor novinec; ta bo le malokaj opravil. Ako tedaj pri sedanji volitvi blagovolite na me svoje zaupanje staviti, bodite prepričani, da bom tudi zanaprej kakor dozdej za vsestransko Vašo korist delal“.

V Istri.

Domorodni volilni odbor za Istro v okrožnici svoji od 1. dne t. m. razglša sledeče toplo priporočilo: „Mili nam bratje v Istri! Dan 15. oktobra je za Vas velik i odlučiven. Ako se kdo na svetu, gotovo se vsi Vaši pravi prijatelji srdcem veselijo beli zori tega velikega dneva, ker terdno upajo, da boste ta dan svetu pokazali, da ste tudi Vi živi ter da marate za-se. A to boste onda pokazali, ako boste izbrali za svoja poslanca na Dunaj dva izvrstna moža Vaše krvi i Vašega jezika. V ta namen Vam zdolej podpisani odbor priporočuje, da v Koparskem; Porečkem i Vodnjanskem volilnem okraju izberete presvetlega gosp. **Jurija Dobrilo**, škofa Porečko-puljskega;

na volilnem okraju Pazinskem, Volovskem i Lošinjskem pa presvetlega gosp. **Dinka Vitezića**, svetovalca pri državnem odvetništvu v Zadru.

Živio Dobrila i Vitezić!

Zabavno berilo.

Kaj pomeni beseda „kandidat“?

Pogovor med kmetom in fajmošтром.

Kmet. Vsak čas beremo zdaj nove besede, pa ne vemo, kaj pomenijo. Tako zdaj, ko volitve zvonec nosijo po deželah, v eno mer pred nas stopa beseda kandidat. Drug za drugim jo klepetá; kaj pa prav za prav pomeni, menda nobeden nas ne vé.

Fajmošter. Prav imate, Martin, al tolažite se, da tudi marsikateri gospódi v mestih bolje ne gré kakor vam kmetom na deželi. Tudi oni, kakor ste vi rekli, klepetajo besedo kandidat drug za drugim, pa ne vedó, od kod ta beseda. Mislijo si že, kaj utegne pomeniti, al od kod ta beseda, to pa je celó malo znano.

Kmet. Saj si tudi jaz mislim menda pravo, če berem: „grof Hohenwart je naš kandidat“ ali „dr. Costa je naš kandidat“, zakaj mislim si: Hohenwart je oni mož, katerega hočejo za poslanca voliti, ali Costa je oni mož itd. Al vendar bi rad vedel, zakaj ravno beseda kandidat in samo ta beseda je tako navadna?

Fajmošter. Navada je železna srajca, pravi star pregovor. In tako je tudi tukaj. In ravno pri besedi „kandidat“ je srajca še le prav na pravem mestu. Poslušajte me tedaj.

Beseda kandidat je stara latinska beseda. Starodavni Rimljani, ki so namreč latinsko govorili in pri katerih je ljudstvo javne službe oddajalo, so prošnjika za vsako službo imenovali kandidata, in to zavoljo oblačila, v katero so se oblekli, ko so prišli službe prosit na mesto (forum), kjer so se službe dajale. Bel plajšč (toga) brez spodnje obleke (tunica) je bilo oblačilo prošnjikov, deloma zato, da so kazali pohlevnost svojo, deloma zato, da so kazali rane, ki so jih morebiti na životu dobili v kakem boji za domovino. Iskanje služeb je trajalo večidel dve leti; prvo leto je kandidat skušal spričati svojo sposobnost za službo z očitnimi govori, — v drugem letu je imé svoje pri

konzulatu ali pretorju zapisati dal v listnico prošnjikov. Zdaj še le se je začel pohod (ambitus); kandidat je šel okoli vseh mestjanov, ki so imeli pravico, javne služabnike (uradnike) voliti in se jim je v belem plajšči priporočal z dušo in telesom.

Kmet. Zdaj pa za službo vendar še zmirom ne vem, zakaj beseda kandidat?

Fajmošter. To sem vam hotel brž povedati, da vam le povem, kako so stari Rimljani službe oddajali. Bel plajšč je bilo vnanje znamenje prošnjika in ker se beli a-o po latinsko **candidus** (izgovarjaj kandidus) pravi, je **belooblečeni** se **kandidat** imenoval pri Rimljanih, in od njih je ta beseda šla do vseh družih narodov. Ta beseda, veliko sto in sto let stara, je tedaj še dandanes povsod navadna, in zdaj pa tudi veste, kaj prav za prav pomeni.

Kmet. Rimljani so po takem imeli prav dobre navade. Ne vem, ali bi se pri nas marsikter kandidat upal v belo oblačilo obleči, ki je od zunaj in znotraj ves črn od samih laží, s katerimi se volilcem za poslanca ponuja. — Lepa hvala vam, gospod fajmošter! za to razjasnilo; vsaj meni je veliko lažje pri srcu, če vem, kaj beseda pomeni, ki jo imam zdaj vsaki dan na jeziku.

Naši dopisi.

Gornji grad na Štajarskem (Poslano). Več dunajskih časopisov je trosilo po svetu, da se presilno in nepostavno seka les v tukajšnjem škofijskem gojzdu. — To je bilo brati tudi v Ljubljanskem „Narodu“ in „Tagblattu“. — Gornjegraško oskrbnništvo si šteje v dolžnost, to krivo sumničenje odvaliti in reč pojasniti. — Grajščina Gornjegraška ima okoli 12000 oralov gojzda, iz katerih se mora pa še zmirom, ker servituti niso še odpravljeni, neprimerno veliko lesa za kurjavo in stavbe kmetom dajati. Navadno se dobi na leto iz gojzda 6000 gold., od katerih pride polovica na različne davke, gojzdarske varhe itd., da toraj le okoli 3000 gl. ostane za gosp. knezoškofa. Ako je živalec tolikega gojzda s tako pičlim zneskom zadovoljen, kako se more govoriti, da se presilno in nepostavno seka? — Leta 1863 je znani grozoviti vihar več tisučev gojzdnih dreves podrl; ta les se pa ni smel v gojzdu pustiti, ampak moral se je odpraviti, toraj prodati. Tisto leto je bil znesek res večí, a ne po nepostavnem in presilnem sekanju, ampak po elementarni nevihti. To je resnica, o kateri se slehern lahko prepriča, ako hoče pregledati računске bukve. Da bi se bila gosposka zavolj nepostavnega sekanja kedaj v to reč kaj vtikala, ni znano niti gospodu škofu niti oskrbníštvu. Hudobni dopisnik je nameraval s tem slepiti ljudstvo in urade. Dandanes je moda, da malopridni poštene može, posebno cerkvene z blatom ometujejo. Lakomnosti, sebičnosti in skopuha pač nikdo ne more dolžiti Ljubljanskega škofa. Kdor vé, da gosp. knezoškof je vže po svoji resignaciji ukazal, naj se dve umetni žagi v Gornjem in Starem gradu napravite; da so plačo gojzdnih varhov povikšali, — ta mora pač nevoljen biti, ako tako lažnjivo obrekovanje v časopisih bere. — To občinstvu naznaniti bila je dolžnost Gornjegraškega oskrbníštva; kdor pa se hoče tudi s svojimi očmi resnice prepričati, mu bo s številkami in dokazi rado postreglo oskrbníštvo, katero stanuje pod tisto streho, kakor c. k. sodnija. —

Oskrbništvo v Gornjem gradu 3. oktobra 1873.

J. Bičman s. r. oskrbnik.

Trst 6. oktobra. — Da se okoličanom Tržaške okolice pri volitvi zastopnika v državni zbor vrže velik polen pod noge, je vlada osnovala to tako, da četrti

razred v mestu voli z okoličani vred 16. dne t. m. Že napenjajo lahoni vse sile, nam zmago iz rok iztrgati; al oni prazno slamo mlatijo in le luknjo v vodo kapajo. Okoličani imamo 939 glasov več od četrtega razreda v mestu, in akoravno se jih bo nekaj pogubilo, tako na priliko, onih ničel, katerim je renegatstvo na čelu zapisano, in onih ubogih magistratovih miši, ki vsako drobtinico iz smeti izgrebejo, katere se iz municipalnega poslopja izmetejo. To pa nas ne ustraši dosto, da le okoličani složno delamo in nagovarjamo vse rodoljube, na dan volitve stati trdni in neomahljivi; izvoljen je potem gotovo naš deželan g. Nabergoj. Da pa bo zmaga tem bolj gotova, obrnemo se z rodoljubno prošnjo do volilcev četrtega razreda, med katerimi je obilo Slovencev, naj bi glasovali za poslanca okolice, in ne za nasprotnega kandidata. Tudi jim priporočamo in gorko na srce pokladamo, da pri svojih znancih in prijateljih v tem smislu delajo, da se glasovi ne cepijo. Častito duhovščino, katera ima volilno pravico, prosimo, naj iz ljubezni do naroda, katerega dušni pastirji so, glasujejo za narodnega kandidata in se ne odtegnejo temu važnemu činu, kateri ima ali sijajno zmago ali grozoviti gorje v sebi. Bratje in narodnjaki, zdaj veljá pogum in delavnost; kmalu se bomo merili s krutimi nasprotniki slovanstva in brezverskimi liberaluhi; zdaj nabrusimo orožje politične zrelosti, da častno zmagamo ali pa vrat ukлонemo. Upam pa prvo, — in v to Bog pomozí in sreča junaška. Podlipčan.

Iz Notranjskega. (Dr. Zarnik) piše v svojem tolovajskem „poslano“ gosp. dr. Bleiweisu v „Slov. Narodu“ št. 220 med raznimi lažmi tudi to, da, ko ne bi se bil on pri novih volitvah za deželni zbor Kranjski leta 1871. dr. Costovemu nasvetu iz discipline vdal, bi ga bili Notranjci v deželni zbor izvolili. Evo! gospone dotore! to je le Vaša nesramna domišljija in izmišljija, vsaj še nikomur izmed Notranjcev se sanjalo ni, Vas dobro znanega „šviga-švaga“ za svojega poslanca voliti, razen Vašega ljubljenca Hrena Begunjskega, kateri Vas je pri volitvi v Postojni leta 1871. na življenje in smrt, a ne mesto gosp. Koren-a, kakor Vi trdite, ampak mesto dr. Coste ponujal; pa nikdo se za Hrenovo ponudbo še zmenil ni. Vedite, gospod doktor, da Vas mi Notranjci iz leta 1869. predobro poznamo, ko smo Vas, Kalski tabor ustavljaše, za govornika vabili ter ste naše vabilo „velikodušno“ akceptirali proti temu, da Vam znesek 30 gold. forintov v Maribor, kjer ste ta čas bivali, anticipando pošljemo. Ni le to domoljubje „na prodaj“? Vsaj nam ni znan noben drug Slovenec, ki bi bil z dietami potoval po taborih.

Iz Ljubljane. (Grof Hohenwart in dr. Razlag.) „Narod“ piše, da je grof Hohenwart enemu volilcu odgovoril, da slovenskega narodnega programa ne podpiše. To sicer ni res, kakor čestiti bralci „Novic“ vidijo na prvi strani današnjega lista; da pa Hohenwart programa mladostovskega ne podpiše, je čisto naravno; tudi mi, katerim so narodne pravice slovenskega naroda vseskozi svetinje narodne bile in so tudi dandanes, se ne skladamo s programom mladostovskim, in ako bi grof Hohenwart njihov program podpisal, bi ga mi ne priporočali za poslanca. Narodnost ne loči „mladih“ od „starih“, — loči jih vse kaj družega; loči jih nova in stara vera. — V istem „Nar.“ listu pa tudi kaže dr. Razlag, da prevzame mandat na Notranjskem, ako bode izvoljen. O čemur smo do sedaj dvomili, to se sedaj vresničuje: dr. Razlag, ki ga je minister Hohenwart za deželnega glavarja naredil, je zdaj nasproten kandidat Hohenwartu!! Čudi se pa vsak, da „Narod“, ki zahteva od Hohenwarta, naj podpiše „Narodov“ program, priporoča dr. Razlaga — brez programa! — Dr. Razlag je sicer

neki deputaciji Ljubljanskih volilcev rekel, da „njegov program je njegovo življenje“. A treba bi bilo, bolj na tanko razložiti: ali življenje in vedenje njegovo v Graškem deželnem zboru, ali pa v Kranjskem, v katerem je on prvi prelomil slovo slovenskih poslancev, ker brez vsega razjasnjenja je zapustil klub narodnih poslancev ter načelu klubovemu se še tudi s tem odpovedal, da je edini med narodnimi poslanci, slovenskega jezika zmožnimi, nemški govoril v deželnem zboru!

— Mladostovskimi zagrizenci trosijo celó po telegramih zdaj laž po svetu, da so volitve volilnih mož neugodno se izvršile za grofa Hohenwarta. Če tudi to spada le v tisti navadni manever, s katerim Vošnjak-Hrenova koterija na pretrganje agituje zoper Hohenwarta, se vendar to tajiti ne more, da so se nekteri volilci vsedli na nastavljen jim limanice, zmotljeni po pšicah obrekovanja, kiletijo zdaj na Hohenwarta, kateremu so „Narodovci“ za časa njegovega ministerstva zaupnice in zahvalnice pošiljali! — katerega zdaj „nemškega“ grofa imenujejo, čeravno vsak dan beró, da ga „Deutsche Zeitung“, nova in stara „Presse“ itd. ravno najhujega sovražnika Nemcev imenujejo! Vsak trezen človek iz tega lahko razvidi, da mladostovski nasprotniki Hohenwartovi so v srcu sami dobro prepričani, da med Hohenwartom in Razlagom na političnem polju je razloček tak, kakor je dan in noč; vsaj Hohenwarta tudi le „nemškega“ grofa imenujejo, spomin na pregrehe dr. Razlaga pa, ko je nemškutarjem na ljubo v deželnem zboru nemški govoril, in so ga takrat v „Narodu“ križali, so zdaj v Ljubljano potopili. Zato se mora nasprotje mladostovsko zoper Hohenwarta kje drugod iskati, a ne v njem — in to že zdavno ni nobena skrivnost. Ko so natureč nekteri veljavni možaki iz Notranjskega dr. Bleiweisu naznanili, naj bi se grof Hohenwart — bivši Slovonom pravični minister — ker je Kranjec in po posestvu Notranjec, za poslanca volil v državni zbor, je dr. Bleiweis pred vsem drugim pisal gospodu grofu: ali sprejme mandat, ako bi voljen bil? Preprijazen je dal odgovor, ki so ga „Novice“ naznanile ob svojem času. „Zdaj pa le nasproti Bleiweisu!“ sta se zaklela Hren in Vošnjak, v tem grmu, častiti možje slovenski, tiči zajec! „Novice“ po takem vprašajo mirno le to: ali našim Notranjcem prepričanje dr. Bleiweisa, da moremo Kranjci ponosni in srečni biti, da slavni naš rojak Hohenwart je naš zastopnik, manj velja, kakor laži-liberalizma, puhli manevri dr. Vošnjaka, ki je v našo deželo pribežal, ko so mu doma na Štajarskem slovó dali, da zdaj, kar nikdar pred ni bilo, mi kranjski Slovenci v razporu stopimo pred volitve? Naj previdni in pošteni Notranjci zdaj sami sodijo o tem in po tej razsodbi stopijo kot pravi domoljubi na volišče!

— (Katoliško-politično društvo) je imelo v nedeljo 5. dne t. m. svoj navadni mesečni shod, katerega se je vdeležilo 50 udov. Gospod kanonik Urh je poročal o slovesnosti, ki se je godila v Pragi v spomin devetstoletnice Praške škofije, katere se je kot zastopnik katoliške družbe in Slovencev sploh vdeležil. Čehi so ga kaj prisrčno sprejeli in z gromovitimi slava-klici pozdravljali njegov govor, v katerem je posebno to povdarjal, da bodo ljudstva zopet srečna, kedar jih bo krščanko-katoliški duh popolnoma prešinil. Tudi pri tej priložnosti se je pokazalo, kako Čehi čislajo Slovence, kateri so v boji proti lažnjivemu liberalizmu njihovi najzvestejši tovariši. — Za g. Urhom je govoril gosp. Potočnik o volilni pravici duhovnov, katerim jo z raznoterimi izgovori večkrat skušajo odvzeti, med tem ko jo skoraj vsakemu srenjskemu pisarju dajo. To je

dalo povod, da se je začela razpravljati kandidatura Ljubljanskega mesta. Dr. Costa povdarja, naj se nihče za kandidata ne stavi, kdor ne razvije odločnega programa. Če se izneveri, ga je potem lahko opomniti, da se postopanje njegovo ne strinja z njegovim programom, kakor se je zgodilo to pri dr. Zarniku in dr. Klunu. Govori se o kandidaturi dr. Razlaga; al on se je v „Narodu“ očitno izrekel za kandidaturu na Notranjskem, katero so mu mladoslovenci ponudili. Tam je on naš nasproten kandidat, a prečudno nasprotje, pravi „unicum“, bi to bilo, da bi ob enem v Ljubljani bil naš kandidat! Dr. Costa stavi tedaj predlog: „naj udje katoliško-političnega društva od kandidata Ljubljanskega mesta zahtevajo odločen program“.

V daljnem razgovoru pripoveduje gosp. Regali o shodih, katere so nekateri mestjani zlasti obrtniškega in kupčijskega stanú zarad dr. Razlagove kandidature imeli, in g. Klun opominja na nepristojnost, ako bi dr. Razlag se ob enem kandidiral za Ljubljano in na Notranjskem, tukaj na ramah staroslovencev, tam na ramah mladoslovencev. Ako se narodni volilci v Ljubljani porazumejo, da vsi enoglasno volijo dr. Razlaga in mu pripomorejo k zmagi, bilo bi dosledno, da se tudi Notranjski volilci zedinijo o našem tamošnjem kandidatu. Govornik tedaj želi, naj dr. Razlag, ako se v Ljubljani stavi za kandidata in on to kandidaturu sprejme, od kandidature na Notranjskem odstopi. Konečno je bil predlog dr. Coste enoglasno sprejet, da naj se nihče ne stavi za kandidata, kdor odločno ne razglasi svojega programa; dandanes mora na političnem polji vsak „barvo dati“, a ne je skrivati v frazah, katere bi papež ravno tako lahko podpisal, kakor Mazzini, in razen tega se je še sklenilo, da se v kratkem zavoljo kandidature Ljubljanske zbor še enkrat snide.

— (*Delitev konjskih premij.*) V Radolico se je veliko manj konj pripeljalo, kakor se je pričakovalo, na dalječ znano konjerejo v tem političnem okraju. Al vzrok temu je brž ko ne gotovo ta, da se konjerejci še niso dosti soznali s tem, kdaj in kakšen konj dobi premijo ter so bili toraj v prevelikim dvomu, ali bode njih živina vredna premije ali ne. Dalje je pa važen vzrok tudi ta, da je kupčija z enoletnimi žebički in tudi žebicami v druge dežele jako v cvetji, ter da se Bohinjci niso vdeležili zavoljo predolgega pota in velike zamude; Dolinci so le 2 vdeležnika imeli. Pri vsem tem se je nadjati prihodnje leto obileje vdeležbe, in to tudi takrat, ko bi ministerstvo po predlogu komisije Kranjske dovolilo tudi Bohinjcem konkursno štacijo v povzdigo konjereje, za katero se sliši, da bodo tudi prosili. Videli smo pa tu: 11 žebic, 10 kobil z žebetom, 1 enoletnega žebička Pincgavskega plemena, 2 privatna žebca plemenjaka Pincgavskega plemena. — Za žebice so dobili: Mihael Beravs iz Brez 8 cekinov z medaljo, Janez Dolar iz Vrbe 6 cekinov z

medaljo, Jožef Vovk iz Hraše, Janez Marovt iz Radovne, Janez Tarman iz Kranjske gore, France Stroj iz Dvorske vasi, Janez Mandelc iz Mlinega in Tomaž Vogelnik iz Predtrga pa po 4 cekine. — Za kobile z žebetom so dobili: Peter Teran iz Vrbe 8 cekinov z medaljo, Ignacij Rozman iz Voše in Matevž Gogala iz Vrbe po 6 cekinov z medaljo, Jožef Papler iz Brezovice pri Kropi in fužine Javorniške po 4 cekine z medaljo; ti 4 cekini se niso oddali, ker je zastopnik fužin izrekel, da jih prepusti komisiji v porabo pri delitvi premij drugim. Mihael Maček je dobil za enoletnega žebička 6 cekinov z medaljo. Za žebce plemenjake sta dobila: Janez Kolman iz Žapuže 8 cekinov in Jožef Vovk iz Vrbe 6 cekinov.

— (*Gospodarjem Kranjskim, kateri ovce redijo*), naznanja družba kmetijska, da bode spet letos Trbiške in Jezerske ovce delila. Kdor želi ovna ali ovna z ovco vred, naj se oglasi pri družbi do konca tega meseca, in po pismu predstojnika kmetijske podružnice ali župana naj spriča, da se že z ovčjo rejo peča in da je v ondašnji okolici veliko ovác.

— (*Slovensko gledališče.*) Druga slovenska predstava dramatičnega društva bode v pondeljek 13. oktobra. Predstavljal se bode igra v 4 dejanjih „Graščak in oskrbnik“ iz poljskega poslovenjena. Daljne dve predstave ta mesec ste v pondeljek 20. in v nedeljo 26. oktobra.

— (*Slovensko gledališče.*) Za letošnjo slovensko gledališko sezono, katera se je pričela v nedeljo dne 5. oktobra z igro „Trdoglavec“, se občinstvo lahko že zdaj naroči na sedeže v parterji in na galeriji za 24 rednih predstav, za vsak mesec po 4 predstave, počenši z mesecem oktobrom t. l. do vsetega marcija 1874. l. ali pa le na 12 predstav, meseca oktobra, novembra in decembra — pri blagajniku dramatičnega društva g. Dragotinu Žagarju.

Cena brez vstopnine je za 1 fauteuil v parterji za 24 predstav 7 gld. 20 kr., 1 sedež v parterji za 24 predstav 4. gld. 80 kr., 1 sedež na galeriji za 24 predstav 9 gld. 60 kr., 1 fauteuil v parterji za 12 predstav 3 gld. 60 kr., 1 sedež v parterji za 12 predstav 2 gld. 40 kr., 1 sedež na galeriji za 12 predstav 4 gld. 80 kr.

Listnica vredništva. Naj nam nikar za zeló ne vzamejo mnogi gosp. dopisniki, da danes ni bilo mogoče natisniti njihovih cenjenih dopisov.

Popravek. V poslednjem listu na strani 324. je v 2. vrsti od zgoraj izostala cela vrsta: „odpoveduje deželnemu poslanstvu; to se je naznanilo“ itd.

Kursi na Dunaji 7. oktobra.

5% metaliki 69 fl. 15 kr.

Ažijo srebra 107 fl. 25 kr.

Narodno posojilo 73 fl. 30 kr.

Napoleondori 9 fl. 4 kr.

Gospodom volilcem Žužemberškega, Trebanskega, Mokronoškega, Rateškega okraja in Kočevske okolice!

Ker se je gospod Emanuel Tomšič zarad silno hude bolezní kandidaturi odpovedal, so si ondotni volilci namesti njega za poslanca zbrali v državni zbor

gosp. doktorja Jurija Sterbenca

v Ljubljani, katerega za ta volilni okraj tedaj tudi podpisani odbor živo priporoča.

V Ljubljani 7. oktobra 1873.

Izvrševalni volilni odbor za Kranjsko.